

CORSENDONCA

Corsendonk[®] bier

Pater zacht en donker

Agnus pittig en blond

P208832
ISSN 0779-5785
Trimestriël tijdschrift
23ste jaargang
oktober - november - december 2005

v.u.: Jan Sels
Draaiboom 98
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : 2360 Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslag: De Oud-Turnhoutse brandweer in 1951 tijdens een schuurbrand bij de hoeven van 'De Witte' te Oosthoven.

Voorwoord

Het bezoek aan de Sint-Pauluskerk te Antwerpen kende weinig bijval. Slechts zes liefhebbers hebben ons vergezeld naar deze Antwerpse parel. De uiteenzetting van

onze gids historicus Jan van Damme was er eentje om u tegen te zeggen. De aanwezigen waren meer dan opgetogen over de geschiedenis en anekdotes over de kerk. De afwezigen hadden weerom ongelijk.

Oorspronkelijk hoorde de Sint-Pauluskerk bij een uitgestrekt dominicanenklooster. Ze werd in 1571 ingewijd als vervanger van een vorig bedehuis. De kerk kende heel wat rampspoed, zoals de brand van 1679, waarna een nieuwe, barokke toren werd gebouwd. Tijdens de Franse periode werden schilderijen geroofd, maar die keerden terug in 1815. Zware schade werd aangericht door een brand in 1968. Met gevaar voor hun leven reddden de parochianen toen de kunstwerken uit het vuur. Nu de kerk is gerestaureerd, kan u het schitterende interieur opnieuw bewonderen. Meer dan 50 schilderijen, meer dan 200 beeldhouwwerken, prachtige barokaltaren en gesculpteerd kerkmeubilair dat tot het mooiste ter wereld behoort.

Tallose Antwerpse meesters zijn hier vertegenwoordigd: Rubens, Van Dyck, Jordaens, Teniers, Francken, De Vos, Quellin, Kerricx, Verbruggen, Van Bourscheit, Van Mildert en anderen. Het 17de-eeuwse, herhaaldelijk gerestaureerde en uitgebreide orgel behoort tot de belangrijkste van het land. Naast de kerk (hoek Veemarkt - Zwartzustersstraat) bevindt zich ook een zeer bezienswaardige 18de-eeuwse calvarie. In de zuidelijke bijgebouwen vindt u een nieuwe, schitterende schatkamer met

veel zilver, goud en vooral Antwerpse diamanten. Onze feestelijke bijeenkomst op de priorij van Corsendonk, u mag het vragen aan al de 48 aanwezigen, het was er gezellig, familiale sfeer, stijlvol, en lekker eten en heerlijk drinken. Het was het moment om met elkaar oude verhalen uit te wisselen, elkaar eens op een ongedwongen wijze ontmoeten. Voor mij persoonlijk was dit de mooiste dag al van het jaar. Met vele van de aanwezigen heb ik een heerlijk gesprek gehad. Het was een meer dan geslaagd samenzijn.

Jeanne van den Broeck, de directrice van "De Brem" mocht op 30 september € 250 in ontvangst nemen. Dit was de opbrengst van de jaarlijkse zomer fotozoektocht. Voor de schiftingsvraag hadden vele zich vergist. Weinige hadden geschat dat ik, op stelten, de lengte van het voetbalveld zou afleggen in een tijdspanne van 2 minuten en 7 seconden. Mijn bijna 20 jaar jongere kompaan Vincent Jaspers legde dit parcours af in juist geteld 2 minuten. Dank aan allen die hun steentje hebben bijgedragen naar het volslagen van dit project.

De zonnige herfstwandeling van 8 oktober, onder leiding van onze gids Ludo Huibrechts telde 41 wandelaars. Ludo is als gids verbonden bij Natuurpunt, en is een kenner van het landschap de Liereman. Hij gaf tekst en uitleg en bleef menigmaal stil staan bij de kleine wonderen van onze eigen natuur. Het onverwachte toch open stellen van het jachthuis aan de Echelkuil was een meevaller. Hoewel het jachthuis nu in de steigers staat voor een grondige restauratie, was het opvangen van een glimp in het binnenzicht, een streling voor het oog. Onze bestuurder Roger Haeseldonckx, en tevens bestuurder afgevaardigde van onze vereniging in de vzw "Landschap de Liereman" heeft aan onze wandelaars een onvergetelijke dag gegeven.

Over enkele dagen op 11 november, de dag van wapenstilstand staan wij even stil bij de gruwelen van de twee wereldoorlogen. In een lezing zal onze bestuurder Herman Van Eyndhoven ons verder verdiepen over het wel en wee van deze donkere jaren.

Herman heeft ons al veel bijgebracht over de inval van de Duitsers, het bouwen van de bunkers, het optrekken van de troepen. Voor Herman is het verdiepen in het oorlogsverleden meer een passie dan zo maar een hobby geworden. Kortom meer dan zomaar een boeiend verhaal. Een echte aanrader.

Toponiemen, dit woord zegt u misschien niet veel. Toponymie is kennis van (de herkomst van) plaatsnamen of plaatsnaamkunde. Op 25 november kan je er alles over te weten komen. In deze materie is Marc Berrens niet aan zijn proefstuk toe, hij heeft al meermaals zijn medewerking gegeven aan het opzoeken van plaatsnamen. Marc heeft ook de vergane naam van "De Djoelen" weer tot leven geroepen, en tal van historische straatnamen zijn herontstaan door zijn gedreven geschiedkundig onderzoekwerk. Wil jij er ook meer over weten, kom er dan bij, afspraak 20 uur.

Al duren mooie liedjes nooit heel lang, wij hebben het feestjaar vol gezongen. Elke maand gestoken in een typisch thema. Bij elke bijeenkomst hadden we een goede respons en we hebben in dit jaar veel verschillende gezichten gezien. Ons doel feesten, voor ieders wat wils, is dus in al zijn opzet geslaagd.

Om het feestjaar af te sluiten stellen we onze jongste telg graag aan u voor. Op 2 december is het zover, dan wordt ons 21ste boek "Van AA tot ZWEEP" voorgesteld aan het brede publiek. Dit gebeuren in de raadzaal van het gemeentehuis gaat van start te

20 uur. Alle aanwezigen worden voorzien van een natje en een droogje. En heb je het boek besteld, kan je meteen uw boek in ontvangst nemen. Of ben je nu al op zoek naar een prachtig eindejaarsgeschenk voor familie of vrienden. Een boek, een typisch Oud-Turnhouts boek kan iedereen bekoren, Vanaf 2 december te koop voor een prikje, een uniek geschenk "Van AA tot ZWEEP", ook over uw straat hebben we iets geschreven.

In het boekje kan je de overschrijving vinden voor uw lidmaatschap 2006. Om onnodige rompslomp te vermijden vragen wij u om tijdig uw lidmaatschap te hernieuwen. Voor de prijs hoeft u het echt niet te laten.

Graag heet ik u nu al, welkom in Corsendonca, ook in 2006.

Jan Sels
Voorzitter

November lezingenmaand

Het oorlogsverleden van Oud-Turnhout

11 november om 20.00 uur

Hofke van Chantraine

Kerkstraat 46, Oud-Turnhout

11 november is de dag dat de wapens zwegen aan het front in 1918. Een dag om stil te staan bij de tragedie van de oorlog. Een oorlog die Oud-Turnhout niet zomaar is voorbij gegaan. Verschillende veldversterkingen zijn daar het overblijfsel van. Sommige nog zichtbaar, andere verdwenen. Op 11 november zullen we even stilstaan bij wat tussen 1915 en 1944 aan bouwbedrijvigheid op militair vlak in onze gemeente plaatsvond. De elektrische draadversperring en de bunkerlinie uit de Eerste Wereldoorlog worden belicht. Tevens staan we stil bij de bunkerlinie van het Interbellum en de strijd hierom in mei 1940. Tenslotte bekijken we civiele en militaire plannen en graafwerken uit de Tweede Wereldoorlog zelf tot vlak voor de bevrijding op 23 september 1944.

Met een uitgebreide diaprojectie via computer wandelen we door de tijd en de onderwerpen. Vele foto's, plans, technische en historische uitleg en animaties kleden het geheel aan zodat iedereen kan volgen.

Om deze avond zo goed mogelijk te kunnen organiseren willen we je, weliswaar vrijblijvend, vragen om je aanwezigheid te bevestigen bij Bea Geudens, Dienst Toerisme/heemkunde Hofke van Chantraine; telefonisch op het nummer 014-47 94 94 of via mail toerisme.heemkunde.Oud-Turnhout@skynet.be.

Onze bestuurslid Herman van Eyndhoven is die avond onze spreker en gastheer. Na de lezing nodigen we je graag uit voor een afsluitende drink.

Vergrijzing

De vergrijzing van onze maatschappij, langer werken, iedereen heeft er de mond van vol. Hier geven we een korte samenvatting. Jongeren studeren steeds langer, bouwen beide een carrière uit. Gezinnen met vijf kinderen of meer komen slechts nog zelden voor. De samenstelling van gezinnen is de aanzet naar een verschuiving in onze maatschappij.

In België: en toen waren ze nog met... Sinds 1995 is het aantal huishoudens - dat zijn alle personen die samen onder één dak wonen - blijven toenemen. Negen jaar geleden waren dat er nog 4.094.587, op 1 januari van dit jaar 4.402.307. Het aantal huishoudens is dus op één decennium met 7,5 procent toegenomen. De grootste stijging deed zich voor in de categorie van de alleenstaanden. Hun aantal steeg met bijna een vijfde (plus 18,7 procent) tot 1,44 miljoen. Dat wil zeggen dat 13,9 procent van de bevolking alleen woont. Vorig jaar woonden in Wallonië 18,1 procent alleenstaande vrouwen en 15,5 procent alleenstaande mannen.

Vlaanderen telde 15,7 procent vrouwelijke en 13,1 procent mannelijke eenpersoonshuishoudens. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn iets meer dan een op vier vrouwelijke eenpersoonshuishoudens (26,3 procent) en bijna een op vier mannelijke (23,9 procent) eenpersoonshuishoudens. Niet alleen in de grootsteden maar ook in steden of gemeenten zoals Hoei, Oostende, Spa, Vresse-sur-semois en Bergen is het aandeel van eenpersoonshuishoudens verhoudingsgewijs het hoogst. Anderzijds is in Pepingen, Opglabbeek, Kinrooi en Meeuwen-Gruitrode het aantal eerder laag.

Op 1 januari 2004 had een familiekeren of kerngezin (d.w.z. gehuwde ouders met of zonder ongehuwde kinderen of eenoudergezinnen met ongehuwde kinderen) gemiddeld 1,14 inwonende kinderen. Binnen deze familiekeren vormen de echtparen zonder inwonende kinderen de grootste groep (35,1 procent), gevolgd door alleenstaanden met inwonende kinderen (21,4 procent), echtparen met één inwonend kind (17,6 procent), echtparen met twee inwonende kinderen (17,4 procent) en echtparen met drie of meer inwonende kinderen (8,5 procent).

In Oud-Turnhout: een overzicht

Onze gemeente heeft in 2004 een stijging van het aantal inwoners met 96. Hierdoor komt het inwonersaantal op 12.566. Door het invoeren van het structuurplan en het hieraan gekoppelde "Regionaal Stedelijk gebied Turnhout" heeft voor onze gemeente een grote inpakt. Vandaag is het in ons straatbeeld al goed te merken, tal van appartementen verschijnen als paddestoelen uit de grond. Diverse verkavelingsaanvragen zijn in wording. Onze gemeente zal de volgende decenia er anders worden uitzien. Het structuurplan wil mensen dicht bij elkaar brengen en de nu nog bestaande open ruimten vrijwaren voor het nageslacht. Meer woningen per ha, kleinere kavels dus en nieuwe moderne appartementen die voldoen aan de noden en de behoefte van de 21ste eeuw.

Jan Sels

Ivo Van der Steen

December boekenmaand

Voorstelling "Van AA tot ZWEEP"

2 december Om 20.00 uur

Raadszaal gemeentehuis

Dorp, Oud-Turnhout

Straatnamen vertellen veel over het karakter van een dorp en zijn geschiedenis. Straatnaambordjes zijn meer dan alleen maar bordjes die aangeven waar je je bevindt. Iedere straatnaam heeft zijn eigen betekenis en geschiedenis. We hebben de straatnamen van onze gemeente Oud-Turnhout onderzocht. Deze straatnamen vertellen ook iets over de mensen die er gewoond hebben. In onze jongste telg en tevens ons 21ste boek "Van AA tot ZWEEP" geven we ook de oorsprong weer van al onze straatnamen.

Graag nodigen we onze leden uit om op deze voorstelling aanwezig te zijn, zij die een bestelling hebben geplaatst, voor dit nieuwe boek, kunnen de bestelde exemplaren meteen in ontvangst nemen. Voor hen die niet aanwezig kunnen zijn, kunnen de door hun bestelde boeken na 2 december afhalen in het "Hofke van Chantraine" Kerkstraat 46 Oud-Turnhout.

Wij kijken nu al uit naar uw komst op het gemeentehuis, en hopen, u, daar te mogen begroeten. Met de voorstelling van dit boek sluiten we ons feestjaar af met een hapje en een drankje.

Jan Sels

Op het einde van de 19de eeuw schreeft Priester Lodewijk Adriaensen het roversverhaal 'Kristiaan Seym' dat zich afspeelt rond Corsendonk . Het is een verhaal waarin een Limburgse jongen ontvoerd wordt door de bende van Zwarte Trien.

Wij brengen u het verhaal van Kristiaan Seyms, zoals het verschenen is in het Aankondigingsblad in 1930, in enkele afleveringen in ons tijdschrift..

Kristiaan Seyms

Een verhaal uit de Kempen

III HOOFDSTUK.

Nog was het gebed niet geëindigd of de hond, die buiten was gelaten, blafte, en de anderen duidden door hun gegrol aan, dat er iets vreemds rond de hoef was.

De huisgenooten bezagen elkander ondervragend en de bazin vluchtte met het kind naar de kelderkamer. De mannen grepen de schuppen, rieken en bijlen en wachtten in angstige stilzwijgendheid af wat er ging gebeuren.

De meester ging in den stal, opende voorzichtig eene kleine luik en zag dat er slechts één enkele mensch aan de deur was. Toen hij terug in huis kwam, deed hij de wapens van kant zetten, opende de deur met eene spleet en vroeg wie er aan was.

- Een verdoolde reiziger, die de herbergzaamheid komt afsmeeken, was het antwoord.

- Welkom hier, vriend, sprak de pachter; voor verdoolden hebben wij altijd logist. Hoe komt gij hier zoo laat aan onze hoef? Zoudt gij eerst niet wat willen eten?

De vreemdeling, een sterk gebouwde kerel van meer dan middelmatige gestalte, doch die wantrouwig en tevens droefgeestig voorkwam, nam aan; hij was, naar hij zegde, geheel den dag te been geweest en had slechts in het voorbijgaan een brok kunnen nemen; iets versterkends zou hem deugd doen.

Aanstonds werd hem eten voorgezet.

Toen de onbekende zijn maaltijd geëindigd had, vroeg hij om zich aanstonds ter rust te begeven; maar de baas merkte op, dat zij eerst nauwer kennis dienden te maken, en dat men hem dan naar de schuur zou gebracht hebben.

- Ik hoopte nochtans een bed te hebben gelijk ik gewoon ben, zegde de reiziger; ik zal u rijkelijk vergelden; mijnheer de prelaat heeft mij gezegd, dat ik goed het mijne mag nemen.

- Wie zijt gij dan? vroeg Kaes; zoo gij bewijzen kunt dat wij van u niets te vreezen hebben, zult gij een bed hebben; doch men hoort tegenwoordig te veel schromelijke dingen om zoo maar iedereen onder zijn dak te laten vernachten.

- Ik ben sedert vier jaren bediende in de abdij van Tongerlo. Mijnheer de prelaat heeft mij met eene gewichtige boodschap gelast; ik moet naar Turnhout.

- Dan zijt gij ver uit uwen weg geraakt; gij moest langs dezen kant niet komen.

- Ja, maar ik had te Gheel nog een zaak te vereffenen, daar heb ik lang moeten rondloopen, en, mits ik langs hier nooit geweest ben, weet ik niet of ik op den goeden weg ben; ik moet morgen bij het krieken van den dag te Turnhout zijn, en daarop zou ik gaarne aanstonds gaan rusten.

- En was er te Gheel geen nieuws?

- Ik weet van niets.

- Hebt gij dan van Zandhoef niets gehoord?

- Niets! was het antwoord van den kloosterbediende.

- Nochtans heeft men ons verzekerd dat op Zandhoef alles vermoord en geplunderd is, zegde de baas.

- Ik kan u verzekeren dat het een valsch gerucht is, dat men uitstrooit om de menschen ongerust te maken.

- En wij weten hier al dat men op het spoor der kwaaddoeners is, en dat de drossaart een nog al rond sommetje uitgelooft heeft om den verdachten aanleider der bende in de klem te krijgen.

- Geloof mij, ik kom van Gheel, er is niets gebeurd. Het wordt al laat en ik ben afgemat; dat wij nu gerust gingen slapen.

- Baas, sprak Anna, ik zou dien kerel maar buiten laten, hij staat mij in 't geheel niet aan.

- Het is zeker en vast een roover, voegde Trien er bij; hij bad zelfs niet eer hij begon te eten.

- Maar mijn goede menschen, zegde de onbekende schijnbaar ontsteld, gij moet toch aanstonds zulke kwade gedachten niet hebben. Ik kan u verzekeren dat ik een deftig man ben; ziet hier mijn gorder, hij weegt zwaar van geld, ik heb dus niet noodig te stelen. Leg dat geld waar gij wilt, gij zult het mij morgen bij mijne afreis teruggeven.

- Deftige menschen liegen niet en roovers hebben den buidel alijd wel voorzien, zegde de bult.

- Ik zal maar elders gaan zoeken; de vrees heeft u allen de zinnen verdraaid.

- Neen, vriend, zoo laat in den avond wil ik niemand doodsturen, zegde de meester, gij zult hier slapen en morgen in vrede heengaan.

- Zie, zegde de scheper, zoo zeer heeft de schrik ons zinnen verdraaid, dat wij niet meer kunnen schrikken; gij zult hier blijven slapen, er zal u niet het minste leed geschieden, en toch weten wij goed dat gij geen goede zijt.

- Maar als men mij zoo beoordeelt, moet ik maar aanstonds

vertrekken.

- Gij zult niet vertrekken, maar hier slapen, sprak de bult, en hoewel ik aan uw houding gezien heb, dat gij verleden nacht op de Zandhoef geweest zijt, zullen wij u toch aan den drossaart niet overleveren, maar u vrij naar huis laten gaan.

- Zulke aardige menschen gelijk hier heb ik nog nooit aangetroffen. Ik geloof vast dat ik nog op het grondgebied van Gheel ben; gij doet mij lachen. Welhoe, een man dien gij nooit gezien hebt, noemt gij een leugenaar, een dief, een binder, en dan heet gij hem nog welkom.

- Ik lach niet, gij zijt hier beter bekend dan ge wel zegt, het is den eersten keer niet dat gij hier gezien wordt, en gij weet zelf ook wel dat gij te Corsendonck zijt.

- Voor dezen avond ben ik nooit langs hier geweest.

- Nog een leugen, zegde de scheper.

- Ik zweer dat het de eerste maal is, dat ik aan dezen kant van Gheel kom.

- Nog al een valschen eed op den koop toe.

- Hansken, sprak de bazin die teruggekomen was, gij moogt zoo lichtveerdig niet oordeelen, dat is niet christelijk.

- Laat mij maar eens voortgaan, bazin, ik weet desaaangaande nog zooveel; en dan zich tot den vreemdeling wendende:

- En zijt gij niet een van die twee die hier korts na den noen de hoef bezichtigd hebben?

- Ik weet niet waar gij van spreekt.

- En wat waart gij daar een uurken later, achter het bosch, aan dat leelijke wijf aan't vertellen?

- Van wat spreekt gij? ik versta er niets van.

- Van u, en van dien korten grijze, en van dat zwart leelijk schepsen daar gij mee stond te klappen.

- Gij hebt u schrikkelijk miszien, vriend.

- Ik heb mij niet miszien. Zij weten hier allen dat ik nooit lieg, en ik zou durven zweren dat ik de waarheid zeg.

De vreemdeling liet het hoofd op de borst zinken en de scheper vervolgde:

- Gij zijt dus een leugenaar; gij zijt ook nog een dief, de gordel, dien gij ons ter hand stelt, is de uwe niet.

- Het is de mijne leelijke bult, riep de vreemdeling woedend opspringend.

Zes stevige armen duwden hem met geweld op den stoel terug.

- Gij zult blijven zitten en luisteren totdat die bult heeft uitgesproken, sprak Kaers, en dan kunt gij te bed gaan; ik verzeker u, er zal u geen kwaad geschieden.

De knechten hielden den onbekende neder, sloegen al zijn bewegingen gade, en Hanske sprak voort:

- Die gordel is van Jantje den Verkensstouwer van Arendonck, die gij over drie weken te Oud-Turnhout hebt uitgeschud. Indien gij hem niet hebt uitgedaan, zal men in den buidel den naam van Adriaan Mulders vinden.

Men onderzocht de zaak en in den buidel was werkelijk een naam uitgekrabd.

- Verstaat gij nu waarom ik u zegde, dat gij een roover zijt? Op Zandhoef heb ik u niet aan het werk gezien, doch door uw ontkennen hebt gij u zelve verraden.

- Nog een oogenblikken, vriend, ik moet u nog wat goed nieuw vertellen, sprak de bultenaar; alhoewel wij weten dat gij van eenen slechten troep deel maakt, en dat te Gheel de galg waarschijnlijk ook voor u gereed staat, zal er u geen kwaad gebeuren, wij weten dat het uwe schuld niet is dat gij een boosdoener werd.

De roover zag verwonderd op. Kent gij mij dan? vroeg hij heel onthutst.

- Gij moet in uwe kinderjaren aan uwen ouders ontstolen zijn geworden; hoe heet gij?

- Jan de Luiksche.

- Hebt gij nooit anders geheeten? Herinnert gij u niets van uw ouders? Noemde men u ten uwent niet Kristiaantje?

De vreemdelyk begon te weenen; welhoe stamelde hij kent gij mij... waar ben ik?... dicht bij mijne ouders?... Wie zijt gij?

- Kristiaantje, kent gij den scheper niet meer, uwen beste vriend? en de bult vloog Kristiaantje om den hals.

- Hannes, riep deze, bij wien de herinneringen der kinderjaren nu levendig voor den geest kwamen.

Al de aanwezigen weenden van aandoening; eindelijk stond de baas recht, klopte Kristiaan op den schouder en sprak: heden is het de dag uwer verlossing; uw vader leeft nog...

- Waar woont mijn vader? vroeg de weergevondene.

- Te Hamont, hernam Kaes. Hansken die u herkend heeft zal u in uw ouderlijk huis wederbrengen; mogen er met u vrede en blijdschap herleven. Doch eer wij verder over die zaken spreken, moeten wij voor onze veiligheid zorgen, met welk inzicht zijt gij hier gekomen? Hebben wij dezen nacht roovers te verwachten?

- Indien gij mij niet had binnengelaten, zouden wij u deze nacht niet verontrust hebben, de bende is niet bijeen, wij zijn slechts gedrijven langs hier gekomen om te bespieden. Evenwel, zoo gij mij in uw huis liet vernachten, moest ik rond middernacht mijne gezellen binnenlaten. Een weinig voor twaalf ure zullen zij aankomen. Hadt gij mij buiten gelaten, dan waren wij op het einde der week met eene sterke bende afgekomen om uw huis met geweld aan te randen. Wij moeten zien dat wij mijne twee makkers aanhouden, want anders, uwe hoof is aangeduid, en zeker zal men hier plunderen of stoken.

- De hemel behoede ons! sprak de bazin.

- Ik vervolgde Kristiaan, ik zal u mijne gezellen leveren, het zijn de twee die Hannes met mij zag spreken. Dat wijf is het hoofd der bende, zij wordt van alle gevreesd. Wee aan mij zoo zij ons ontsnapte, schrikkelijck zou hare wraak wezen. Over eenigen tijd hebben wij te Minderhout het huis van Jan Fransen geplunderd. Eene der mannen had een sommeken achtergehouden, en Trien heeft hem daarvoor dadelijck den kop gekloven.

- Wat duivelin! sprak de voerman; maar is het die bende die verleden nacht op Zandhoef zoo ijselijck vermoord heeft? Hoe is de misdaad gepleegd?

- Ik ben van die slachtpartij getuige geweest, doch ik heb niemand gehinderd. Wij zijn langs de zoldervenster binnegedrongen; drie knechten sliepen op den zolder, een van hen werd bij onze komst wakker, sprong recht en wekte zijne makkers; wij waren dus verraden, doch vier der onzen sprongen op de arme jongens en hebben hen vermoord; op het gerucht is de pachter, een grijsaard, naar boven gekomen; een roover bracht hem met een stok een zware slag toe en de ongelukkige rolde levenloos naar beneden. Welhaast hoorden wij beneden vrouwen kermen; het waren de dochter en twee meiden, deze ook zijn niet gespaard geweest. Dan begonnen wij het huis van onder tot boven te doorsnuffelen, doch vonden maar weinig geld en eenige vrouwenjuweelen. Toen wij de hoof gingen verlaten zag Trien dat de dochter een gouden ring droeg; daar deze niet schoof, kapte zij den vinger af, en toen zij bemerkte dat het meisje nog ademde, stamte zij haar tot pletterens toe op de borst.

Die wreedheid heeft op mij een pijnlijken indruk gemaakt, geheel den dag ben ik droef geweest.

- Ik geloof het wel, zegde een knecht, maar waar is de bende

dan verbleven?

- Dezen morgen waren wij al vroeg aan de pastorij van Lichtaert; de pastoor ging uit en vergat de poort te sluiten. Wij maakten er gebruik van om ons in den hof te gaan versteken. Weldra ging de meid ook uit, wij drongen binnen, vonden er een dozijn zilveren lepels en vorken, een schoon zilveren potlepel, een zwaren kelk en eenig geld.

Drie der makkers zijn naar Antwerpen getrokken om het zilverwerk bij eenen jood te gaan verkoopen, twee anderen zijn als bespieders naar Poederlé gezonden, en wij zijn langs hier afgezakt. Morgen avond moeten wij weer allen te Tunhout bij Maffen Peer, op den Graadakker, samenkomen; daar zouden wij den buit deelen en over onze ontdekkingen spreken. Dezen middag heeft Trien voorgesteld van hier met list binnen te komen en de geldkist te ledigen.

- Morgen vroeg zal iemand den hoofdschout van Turnhout gaan verwittigen, beval Kaes, en wij zullen trachten Trien en haren gezelschap in de klem te krijgen.

- Ik zal hen hier binnen brengen, zegde Kristiaan.

- Goed zoo, wij zullen in den hoek achter de deur gereed staan, de meiden moeten op de kelderkamer gaan en de twee lanteernen gereed houden om, zoohaast de dieven binnen zijn, ons te komen verlichten.

- Wie was die man die bij u was? vroeg de bultenaar aan Kristiaan.

- Hein Doppers.

Beth die op het gerucht was afgekomen, begon wederom te snikken. Mijn vader, kermde zij, mijn vader is hier, ik wil hem zien, ik zal hem tot betere gevoelens brengen.

De boer trachtte haar te stillen, en deed haar met de andere meiden meegaan.

IV de Hoofdstuk.

Op den toren der priorij sloeg het twaalf ure. De lucht was helder en met duizende sterren bezaaid; alles scheen rustig; in het karhuis van pachter Kaes zaten een man en eene vrouw.

- Het wordt tijd, sprak deze; zou de Luiksche ons nog niet haast komen afhalen?

- Ik beging koude te krijgen, Trien, dat wij nog een sloksken pakken!

Het wijf overhandigde hem eene jeneverflesch .

- Wij hebben een goed gedacht gehad, Trien, van dat ding onder ons te schaveelen; er moet hier machtig veel geld zijn. Dezelfde familie bewoont deze hoef al meer dan honderd jaar, en het zijn altijd potters geweest. Wij zullen zeker toch wel een goed deel voor onze rekening houden.

- En zou de Luiksche ook wat vooruit krijgen! mij dunkt, Hein, dat het toch maar een leerjongen is. Hoe hij verleden nacht beteuterd scheen toen hij wat bloed zag loopen.

- Dien kerel mogen wij niet te veel betrouwen, hij heeft geen bindershart; als hij maar den eenen of anderen dag het hazenpad niet kiest om ons te verraden. Toen gij dezen nacht de dochter van Willems uit de pijn hielpt, keerde hij het hoofd af; hij zag er omtrent uit als eene juffrouw, die haren toekomende ziet verwurgen.

- Het is misschien jammer, dat wij hem uitzonden, doch zoo waar ik Trien heet, dit is zijn laatste tocht. Ik zal hem gauw naar de andere wereld zenden; hij zal den buit helpen maken, maar niet helpen deelen.

- Goed, moeder, zegde de man; geef de flesch nog eens over; op den goeden uitval onzer onderneming.

- Laat er voor mij een slok in, Hein; maar ik hoor iets.

- "Recht door geweld", fluisterde eene stem.

- Alles rustig, Jan? vroeg het wijf.
- Alles, de deur is open, bij den haard slaapt niemand. Ik ben in de groote kamer gelogeed.
- Dan is de diens knecht van mijnheer den prelaat deftig ontvangen?
- Opperbest; in mijne kamer staat eene kist die wel de geldkist zou kunnen zijn. Hebt gij uwe sleutels en haken Hein?
- Zij gerust, Jan, ik ben al oud van stiel; maar is er niets te vreezen?
- Er zijn twee honden in huis, maar ik heb hun een pilleken gegeven, zij zullen wel zwijgen.
- De roovers gingen in huis. Kristiaan sloeg de deur met geweld toe en de meiden kwamen met licht in de plaats.
- Wij zijn verraden! tierden het zwart wijf en haar gezel.
- Vader! riep Beth.
- Doppers trok zijn pistool, maar Kristiaan wierp den roover ten gronde; het schot ging af, Beth liet een gil en stortte neder.
- Verrader! huilde de oude diefgegge en sprong met een dolk naar Kristiaan; doch de boterhond beet haar zoo fel in den arm, dat het wapen hare hand ontviel. Terzeldertijd werd zij door den voerman vastgegrepen.
- De dieven konden zich tegen de overmacht niet verzetten, zij werden aan handen en voeten gebonden en elk in eenen hoek gelegd. Gansch den nacht bleef men bij hen waken. Ondertuschen vertelde Hansken aan Kristiaan eenige bijzonderheden over Hamont, en Kristiaan verhaalde de voorvallen van zijn leven tussen de roovers.
- Deze verkropten hunne woede en wraaklust; van tijd tot tijd nochtans braakten zij de ijseljkste verwenschingen en godlasteringen uit, die de vrezame bewoners der hoof koud deden worden en sidderen.
- Beth werd door de vrouwen verzorgd; het schot had haar niet

- getroffen, zij was van aandoening in onmacht gevallen. Geheel den nacht leed zij aan een hevige koorts die haar deed ijlen.
- 's Morgens riep Kaes den scheper en Kristiaan ter zijde. Vriend sprak hij tot dezen, ga, stel een einde aan den rouw uws vaders; hier in Brabant zijt gij niet in veiligheid; als medeplichtige in verscheidene schelmstukken zoudt gij kunnen aangehouden worden; naderhand zult gij hie geruster kunnen komen; door tusschenkomst van mijnheer den prior zal ik u een vrijgeleide trachten te bezorgen; in alle geval moogt gij op onze genegenheid rekenen, gij hebt ons gered.
- Ik dank u, sprak Seyms.
- En gij, Hansken, breng den zoon uwen oude meester bij zijnen vader terug.
- En gij zult verstaan, baas, dat ik nu te Hamont zal blijven wonen; morgen of overmorgen kom ik mijne kist halen, ik hoop dat wij daarom tocht goede vrienden zullen blijven.
- Gij hebt ons altijd trouw gediend, Hansken, ik houd aan u, en daarom hoop ik...
- Meester, toen ik Hamont verliet, smeekte mij vader Seyms van bij hem te blijven, ik was zijn eenige troost geworden; ik heb hem beloofd weder te keeren zoohaast ik Kristiaan zou gevonden hebben; mijn verlangen is verwezelijkt, nu ga ik in mijn geboortestreek mijn overige dagen slijten.
- Het zij zoo, sprak de pachter en zijne oogen schoten vol tranen.
- Treffend was het afscheid, men zou gezegd hebben de Kristiaan jaren lang in het huisgezin had doorgebracht; iedereen wilde hem de hand drukken, het ging er met: dag Kristiaan, dag Hansken, ge moet ons toch nog eens komen bezoeken, wij zullen ook eens ginder komen.
- Allen gingen mede tot aan den grooten straatweg die naar

Rethy leidt, en bleven de reizigers achternazien tot deze aan den omdraai verdwenen.

Het was tijd dat de bewoners der hoef terug in huis kwamen. Beth had in het ijlen hare rustplaats verlaten en was bezig met haren vader los te maken.

Kristiaan en de scheper waren omtrent den Opstal gekomen, toen zij de bedeklok hoorden; Hansken sloeg een kruis en bad.

- Wat doet gij? vroeg zijn gezel.

- Ik bid, bid gij dan niet?

- In mijne kinderjaren heeft mijne moeder mij wel van bidden gesproken, maar sinds heeft men mij daar niets meer van gezegd; doch waarom bidt gij nu?

- Gij hebt de bedeklok gehoord, het is een teeken dat men een zieke gaat berechten; nu bid ik opdat de Heer, volgens zijnen goeden wil, den kranke de genezing of eene zalige dood zou verleen.

- Een zalige dood, wat is dat?

- Eene dood in de vriendschap met God, de overgang tot het eeuwig en volkomen gelukkig leven.

- Blijven de menschen dan na den dood nog leven?

- Het lichaam sterft, docht de ziel, het beste deel van den mensch, dat wij niet zien, doch waarmede wij denken, blijft bestaan. Is de mensch in z'n leven deugdzaam geweest, dat gaat de ziel naar den Hemel, waar zij voor eeuwig gelukkig is en blijft, zonder dat er ooit een einde aan dit geluk zal komen. Is de mensch, integendeel, boos geweest, heeft hij zijnen God niet vereerd, maar Hem gelasterd, heeft hij zichzelf niet geëerbiedigd en zijnen evenmensch benadeeld, dan is hij na zijn dood voor altijd ongelukkig, en aan zijn lijden zal geene uitkomst zijn.

- Dan zal ik hiena ongelukkig zijn?

- Daarom niet, Kristiaan, zoo gij nu braaf wordt en boeten doet, zal God u genade verleen.

- Hansken, dat hoor ik gaarne vertellen, men heeft mij dat nog nooit gezegd, gij moet mij dat alles leeren.

- Weldra zult gij van dit alles onderricht wezen.

Te Rethy op de markt en in de aanpalende straten was iedereen aan de deur gekomen, men sprak duchtig ondereen en op aller aangezicht was de verslagenheid te lezen.

- Wien gaan zij bedienen, Jo? vroeg de scheper aan de bazin uit de Kroon, die ook aan de deur stond.

- Merten Ghys' Toon, antwoordde de waardin; gisteren was hij nog kloek en gezond, hij heeft nog wel een halve uur met ons staan klappen, en nu zal men zich moeten spoeden om hem alles te kunnen geven.

In eens was alles stil, de mannen ontdekten hunne hoofden en allen gingen op de knieën zitten. De koster trad uit de kerk; hij was met een sneeuwit koorhem gekleed, in zijne rechterhand droeg hij een bel, in zijne linkerhand een groote lantaarn. Dan volgde de eerbiedwaardige pastoor der parochie, hij was insgelijks in koorgewaad en droeg het Heilig Sacrament. Een tiental mannen vergezelden met brandende flambeeuwen den sterken God, den Hemelschen Geneesheer, die zich gewaardigt van zijn glorietroon te dalen, om, zoowel in de schamele hut des werkmans als in de prachtige paleizen der grooten den armen lijder te vertroosten en te versterken.

Schilderachtig, schoon en stichtend is eene berechting in de goede Kempische dorpen. Zoohaast men de kerkbel hoort schellen, verlaat ieder zijne bezigheid om zijn Schepper te groeten en te aanbidden; met de diepste nederigheid en de grootste godvruchtigheid knielen allen neer, aller harten branden van liefde en aller blikken volgden den Zaligmaker.

De kleien stoet trok statig over de markt en verdween in de Peperstraat.

- Hansken, zegde Jo uit de Kroon, zoudt gij niet een weinig komen rusten, wat verversching zou u deugd doen.

De scheper en zijn gezelschap trokken de herberg binnen.

- Hebt gij te Corsendonck ook al de misdaad van Gheel gehoord? vroeg de waardin.

- Ja, 't is schrikkelijk, zei Hansken; maar weet gij al dat de moordenaars gekens en aangehouden zijn?

- Daar hebben wij nog niets van gehoord, en daar is hier vandaag al iemand van Gheel geweest, die heeft er niets van gezegd.

- Nochtans is het zoo.

- En wie heeft ze aangehouden?

- Als ik u eens zegde dat ik het deed, sprak de bult.

De bazin en de aanwezigen lachten.

- Lacht niet, vervolgde de kleine, ik had gisteren in den dag mannen rond onze hoef gezien, die mij in het geheel niet aanstonden. Ik heb mijne meesters verwittigd, wij hebben wacht gehouden en rond middernacht hebben wij het bezoek gekregen van Hein Doppers en konsoorten. Deze zijn aangehouden en vandaag worden zij nog naar Gheel gevoerd. Hiermee stond de scheper recht.

- Is dat echt wat gij daar komt te vertellen? vroeg een Arendoncksche kousenwever.

- Zoo waar als gij mij hier ziet.

- Dan zullen zij den strop niet ontgaan, sprak de Arendoncker; ik moet naar Gheel, ik zal het goed nieuws daar aankondigen.

De drie mannen verlieten de herberg; Hansken en Kristiaan sloegen de straat in achter de kerk.

Eene halve uur nadien was het nieuws in 't dorp verspreid en alwie kon trok naar Corsendonck om de beruchte gevangenen te zien.

De oorlog van Jan Van Den Avoort

Deel VII

Zaterdag 19 mei 1945

Rond negen uur op onze wekker, die nu geregeld loop, worden plots de dekens van Toon en mij afgerukt door, Sluis. "Sodemierter op vetlappen", roept Sluis. "Maar ge had ons niet zulle". Ik lach eens omdat ik weet waarom, doch mijn maat Toonie praat van er eens enkele onder handen te nemen om ne mens zo uit zijn slaap te wekken. Sluis komt bij ons zitten en begint te vertellen dat hij er vannacht op het nippertje nog gewaar werd en vraagt wie het van ons het gedaan heeft. Peeters die onder ons ligt begint te lachen en Toon moet weten wat we gedaan hebben. Ik leg hem dan uit hoe Peeters en ik, toen we gisteren avond als laatste gingen slapen, we onderaan de ladder de klompen, die de jongens 's nachts aandoen als ze buiten moeten, vol water hadden gegoten. En Sluis vertelde dan dat hij het water met zijn grote teen voelde als hij er zijn voeten wilde insteken. De Stan had echter meer water aan zijn blote tenen gevoeld en de klompen verder leeggegoten. Daarmee wist Toon ook alles en zegt op zijn beurt. "Dat we geluk hebben gehad dat we hem niet hebben gehad want dan zouden we andere toeren beleefd hebben", en tegelijk nijpt hij eens flink in mijn arm en we zijn onmiddellijk aan 't worstelen in het stro. Sluis heeft er plezier in telkens hij een van ons op ons bloot achterwerk kan kletsen. Tot ik me aan de geweldige kracht van den Toon moet begeven. Dan beginnen we samen Sluis naar beneden te jagen door hem enkele bussels haverstro op zijn bol te duwen. Door al dat lawaai zijn ze allemaal gewekt. Behalve de Coolen die

vandaag zijn vrije dag neemt volgens zijn zeggen, en in het hooi blijft liggen tot vanmiddag. "Ik doe vandaag niks", zegt Jefke. Met het antwoord van Bertje. "Dan eet ge vandaag ook niks". Met het gevolg dat er weer een heftige discussie ontstaat tussen die twee. Het duurt zolang tot Sluis het spel weer in vrede brengt, door te zeggen dat we dat allemaal mogen doen wanneer hij wil, maar niet gelijk. "Dan is het morgen mijn vrije dag", zegt Bertje. En nu gaan we ons eens flink wassen en het werk aanvangen. Na de middag trek ik met Toon en Peeters samen met het boerenfolkje naar het veld. Op het veld zijn we nu al beter bekend en ook met het vrouwvolk. De Serv praat nu ook mee. Hij is in het bijzonder over het vrouwvolk bezig als we met hem alleen zijn. "Die Poolse niks goed", zegt hij. "Kent man niet van kind". Daarmee kennen we die vrouw genoeg en begrijpen ook haar zotte streken. Goed dat wij ze op het veld niet meer zien, ze blijft nu voortaan thuis. Hij vertelt ook over de "Cheffin". Vroeger is ze niet goed voor hem geweest. Nu wel omdat wij erbij zijn. Daar verstaan we ons niet goed aan waarom hij er zolang blijft nu hij toch naar huis kan. Dat zullen we nog wel te weten komen. Wij leggen hem verder uit dat wij toch in zijn plaats zouden willen zijn. Peeters krijgt een bussel onkruid in zijn nek gegooid door één van de vrouwen. Daarmee is onze aandacht op dit spel gevestigd, doch we weten nog niet wie er gegooid heeft want ze werken nu allen ernstig voort en gebaren van niets. We houden ze zolang in de gaten tot Erika begint te lachen. "Toon 't is uwen dikke", zegt Peeters we zullen ze hebben. Wij werken ook goed door en Peeters gooit ook naar Erika. Van nu af is het spelen in plaats van werken. Er wordt haastig getrokken aan het onkruid tot we een bussel hebben en dan maar gooien. Allemaal zien we dadelijk zwart van 't zand, ook de vrouwen. Als we gaan schaften ziet Schwarz dat we aan

het gooien zijn geweest. Hij vindt het niet slecht zegt hij dat we ons niet laten beetnemen door die vrouwen. Het staat nu bij ons vast. We zullen nog meer mee naar het veld gaan, het wordt er plezant. Om 18 uur gaan we naar huis terug. Ik en Toon lopen met de Serv mee en Peeters komt achteraan met Erika. Wij vragen aan de Serv waarom hij niet met zijn kameraden naar huis is gegaan. Hij had te veel klederen zegt hij. En ik moet nog te veel te voet gaan nu. De Cheffin deed hem vroeger ook hard werken vertelt hij. Maar eten kreeg hij steeds genoeg. Ze zou graag de chocolade van mij hebben die ik kreeg van het Amerikaanse Rode Kruis. Al de sigaretten die hij kreeg heeft hij nog zegt hij, maar die doet hij niet weg of het moet om klederen gaan. Nu is het gedaan met werken voor de Cheffin, legt hij uit. De nieuwe commandant moet mij hebben om zijn paarden te onderhouden. Slapen doe ik nog bij de Cheffin, maar ik zeg daarvan niets tegen haar. Dat moet ze maar zien. Toon vraagt hem of hij getrouwd is en kinderen heeft. Waarop hij bevestigend antwoordt. Waarom hij niet naar haar verlangt legt hij ook uit. Mijn vrouw moet ik niet meer zien zegt hij. Heeft wel een andere man. Doch mijn kleinste kind die nu ongeveer 13 jaar is wil ik terugzien. De anderen zijn oud genoeg. Het doet de man geen deugd daarover te spreken, dat zien we. Daarmee begrijpen we waarom hij zolang hier blijft en niet naar huis tracht te gaan. We beginnen over de oorlog in Servië en hoe hij krijgsgevangene genomen werd. "Heel het woud waarin wij ons bevonden was omsingeld en we gaven ons over zonder een schot te lossen", zegt hij. Hiermee zijn we thuis beland. Piet vertelt ons over zijn inlichtingen over het kerkske waar morgen diensten zijn ter gelegenheid van Sinksen. Doch het zijn Protestantse. Ik ga er misschien eens naar zien vertelt hij hoe dat werkt. Daarop beginnen we over de Godsdienst te praten.

De Belgen zijn allemaal nogal vast gelovig. Piet ook. Doch de drie Hollanders zijn niet zo standvastig. Er is niets zegt Henk Schimmel en hij trekt het zich ook niet aan. Als ik kapot ben is het met mij gedaan. Sluis en Kobus zijn Protestants, omdat ze dat thuis van kleinst af aan hebben voorgehouden. Doch vanaf ze van school zijn hebben ze geen kerk of dienst meer bijgewoond. Tegen dat we gaan sterven bekeren we ons zelf nog rap, zegt Kobus. Wij kunnen tegen onszelf biechten, wat ik iet grieselijks vind bij de Roomse Katholieken is om alles tegen een priester te vertellen. Sluis denkt er zo ook over. In onze streken zijn het zo allemaal Evangelisten, lacht hij. 's Avonds zit ik met Toon op een bank alleen. Toon vertelt me over een meisje uit Poppel en ik moet voor hem enkele deuntjes spelen. De grootste hoop van onze broers zitten in hun nest. Peeters komt naast ons zitten als ik een tango speel. "Ne schone tango dansen met een mals ding onder de bomen van 't Paaiehof aan brug 1 in Turnhout is wat anders dan vuil plukken met Duitse mädels", zegt hij. Daarbij begint Peeters te vertellen van wat Erika tegen hem heeft uitgelegd. Zij hebben hetzelfde over ons verklaard van het geen wij over hen gedacht hadden. Zij wilden met ons eens gaan wandelen in de bossen buiten het dorp. Erika met hem, Liselotte met Toon en Hertha met die blonde, dus met mij. "Dan zal ik maar met uwe dikken meegaan hé Toon", zegt hij. "Ja maar ik ga met die andere niet mee", vertelt Toonie. Ik laat de kans ook over aan een andere. We hebben al zolang van het Duitse vrouwvolk afgebleven, zodat we nu ook nog wel een paar dagen kunnen wachten dan hebben we misschien een Belgische in onze armen. "Dat wel", zegt Toon. De Peeters vindt ons flauw gasten. Hij had het Erika al half beloofd voor ons mee. "Het wandelen is allemaal schoon en goed", zegt Toon. "Maar die schoon streken, dat mooie weder

enz. We zullen 't maar laten hé Jan". Ik denk er hetzelfde over en nu beginnen we over onze meisjeszaken in België. Van die van Poppel, Turnhout enz. Dit is het einde voor deze week en morgen is het Ppinksteren in Duitsland of Sinksen in België.

zondag 20 mei 1945 Sinksen

Spijtig Sinksen vieren is nog niet voor ons. Hier blijft het voor ons een gewone dag al maken we er in het middageten toch wat anders van. We eten soep en petatten met bonen en platte kaas, en leggen ons dan in 't stro te luieren. Kamern is wat opgeknapt, de boeren werken vandaag niet en overal is alles netjes opgegritseld. De drie vrouwen zouden wel willen dansen vandaag, desnoods op de grote platte wagen en met de muziek van hun grammefoon. Om 17 uur zullen we beginnen. Intussen leven we van de lucht en de warme zon in het stro. Het wordt 17 uur doch geen vrouwen te zien. Wij gaan wandelen in de bossen en naar 't grote meer. Eerst lopen we naar het kerkje waar een graf ons opvalt van een zekere.... de naam kan ik slecht lezen, echtgenoot van Elisabeth Schulze voor 8 jaar gestorven. Dat moet de man geweest zijn van onze "Cheffin". Het graf is mooi versierd met verse bloemen. We begrijpen nu waarom zij zo dikwijls bloementuilen meeneemt als ze het dorp ingaat. In het bos buiten het dorp is het fris en jeugdig, goed om te wandelen. Het doet ons allen deugd om onze longen hier te kunnen volladen, en we vervloeken nogmaals de verpestende en stinkende hete lucht in T. W. P. (Technische Wehrmacht Presserij in Spandau – Berlin). We praten niet meer over die hel en we genieten met de steile hevels te beklimmen in het bos dat nog vol schuilkelders staat van de bevolking en dat ook nog vol ligt met resten van auto's en munitie. Na een

poosje komen we aan het meer en we leggen ons daar neer op de over. In de verte horen we mitrailleur en geweervuur, dat zijn de Russen die vis aan 't schieten zijn. Met handgranaten en pantserfausten doden zij de vis in grote getallen. Zelfs hier spoelen er meerdere dode vissen aan.

In een loopgracht ontdekken we de privaatpost van een Duitse soldaat die hij hier heeft achtergelaten om het niet aan de Russen te hebben moeten afgeven. Er zijn talrijke foto's bij van een vrouw met 2 kinderen. Er is ook een foto bij van een vrouw met een soldaat waarvan we denken dat dit een foto is van hem en zijn vrouw. Nu leven zij misschien onwetend over elkander net zoals wij over thuis en anders om. Plots krijgen we bezoek van 2 jonge kerels. Zij hebben geen "O.S.T." opsteken dus zijn het geen Russische burgers. Nadat ze ons hebben gevraagd van welke nationaliteit wij zijn bieden zij ons tabak aan. Wij laten dat niet koud worden en smoren dadelijk aan. Dan beginnen ze te vertellen, eerst voorzichtig doch later komen ze lossen. Het zijn jonge Duitsers die hier bij de boeren wonen. Eén is van tegen Aken en de andere van Munchen, vlak bij de Franse grens. Zij hebben bij Potsdam gelegen en kennen de Russen ook voldoende. Ze hebben schrik dat ze ontdekt zullen worden. Zij zouden ook graag met ons meegaan. Ze zullen ons op de hoogte houden van de toestand aan de Elbe, als wij het hun ook doen. We zijn met hen akkoord en we krijgen al hun tabak. We zien ze later niet meer. De zon heeft genoeg gedaan voor vandaag en zakt achter de bomen. Wij gaan naar onze haardstee terug. Peeters en Toon hebben zich thuis geamuseerd. Van dansen was niets gekomen. Ze durfden geen muziek te maken; bang dat de Russen zouden afgekomen hebben. Toonie en de Peeters hebben echter moeten komen koffie drinken bij de "Cheffin". "Het was een klein Sinksen feestje" zegt Toon. Vlaikens, brood

goei boter enz. Ze vroegen waar ik was, maar Jan lag aan het water. We profiteren verder allemaal van de koele avond op de bank. Erika, Liselotte en Hertha komen ook eens buurten. Ik en Kobus moeten spelen de anderen zingen. Peeters zit naast zijn "kamerolifant", Liselotte zet zich naast "onze Toon" en Hertha vraagt of ik naast haar durf komen zitten. Zo bang ben ik ook niet en ik zet me naast haar. Nu beginnen we te vertellen. Zij willen echter onze "brautjes" in België zien en de foto's komen boven. Hollandse grietjes, Belgische mokkes en Schimmel zelfs met zijn Duitse "Mädel". Het zijn allemaal "schöne mädelkens" zegt Hertha. En ze wenst ze ons spoedig in onze armen. Ze meent het echt. Zij verlangt haar man ook terug te zien vertelt ze verder. Vier weken voor ze hier gevat werden door de Russen had ze nog met hem getelefoneerd in Kiel, waar hij toen lag met zijn "Schnelboot", ze laat ook een foto zien van een ferme officier. Ze legt uit dat ze gelukkig waren met elkander. Beiden 24 jaar oud en nog niet zo lang "Verheirated" en nu... Ze zwijgt en kijkt voor zich uit, wat wij al zo dikwijls gedaan hebben, en nog doen. Zij hadden een mooi leven in Magdeburg. Zelf was ze in dienst van een groot wapenfabriek aldaar en ze vertelt dat zij de plannen van de V 3 heeft gezien en in handen heeft gehad. Men was er mee bezig om ze te voltooiën in de fabriek tot de Amerikanen er alles vernielden, evenals hun woning. Toen zijn ze naar hier gekomen. Van die V 3 kan ik denken dat het Duitse propagandageloof is, maar ook dat het echt kan zijn want die Hertha is er voor bevoegd. Ze wensen ons nog een Güten Nacht en Sinksen is voorbij voor 1945 weeral.

Maandag 21 mei 1945

Ik blijf weer eens lekker uitslapen en denk zo eens na over de toestand waarin wij nu leven. Onzeker, hoopvol, verlangend en nog bang dat we van de Russen de Elbe niet zullen over mogen. Daar komt Peeters en Toon naar boven gekropen. Peeters heeft een telloor bij met papier overdekt. "Dat is voor u en nog wat voor ons drie samen van de boerin", zeg hij. Ik doe het papier van de telloor en daar komt een grote vlaai te voorschijn, gemaakt van witte bloem en bedekt met stekelbesmarmelade. Het is lekker. Alleen is er een wrange nasmaak aan van de stekelbessen die blijkbaar nog niet genoeg gerijpt waren. Er is ook nog, voor ons samen, een pakje melkerijboter van 250 gram bij. We zijn in den hemel. Dat ons zoiets nog in Duitsland moet toekomen. Ik eet smakelijk mijn stuk vlaai op en kruip terug onder mijn dekens tot 's middags. Na de petatten met platte kaas gaan we met ons drie en de gewone soort naar het veld. Er is veel wind vandaag maar de zon is nog warm en het is lekker werken; eigenlijk is het meer spelen want het onkruid wordt niet naast de haver gesmeten doch meer op de kop van een van ons. Het duurt echter niet lang want in de verte komt een "vrouwenschrik", aangestapt. Het wordt ineens stil bij de vrouwen, ze durven niet meer op te kijken. Tot overmaat van ramp komt die Rus dwars door de velden heen naar ons toe. Wij voelen ons ook niet op ons gemak want het is zo een echte Russische type van bezettingssoldaat. Het is een Mongool. Hij heeft een geelachtig en vettig gelaat, verder spleetogen, een grote zwarte pinnenbaard en een schurkachtig tronie. Volgens onze schatting moet hij zoiets van een 40 à 50 jaar oud zijn. Zijn kleding, een soort hemd, de Russisch jas van het uniform, een zwarte Duitse burger floeren rijbroek, waarvan hij de pijpen niet heeft dicht gebonden. Verder is hij barrevoets en met de onmisbare mitrailjetkarabijn. Hij komt recht naar ons toe, ter-

wijl hij eens begerig naar de vrouwen lacht. Hij wil weten wat voor kerels wij zijn en als hij hoort dat we Belgen zijn, geeft hij ons een vuile hand. "Belgischkei garasjon", zegt hij. Verder moet hij nog weten of dat onze vrouwen zijn of dat het Duitse vrouwen zijn. Peeters zegt dat het ook Belgen zijn. De Rus doelt al dadelijk op de gemeenste verlangens. We lachen er eens mee om hem er plezier mee te doen. Dan valt zijn blik op mijn broekzak waar hij een kettingske ziet hangen. Dat moet ik hem laten zien. Hij denkt dat er misschien een horloge aanhangt iets waar zij naar zoeken als zijnde het een ongekende schat. Ik laat hem alles zien wat er aanhangt. De sleutels van T. W. P. en die van de barakkenkast. "D' hawai", zegt hij. Hij moet alles hebben. Ik geef het hem maar, het heeft toch geen waarde. De sleuteltjes krijg ik terug. De rest steekt hij in zijn zak alsof het van hem is. Mij maakt het niets uit. We wensen hem nog goeden dag en ik vraag hem nog om tabak. Maar dat bezit hij niet, laat hij verstaan. Hij mompelt nog wat naar de vrouwen en stapt dan verder naar een weide. De vrouwen weten hun vreugde niet te verbergen. Ze hadden willen gaan lopen doch dat had hun dood geweest. Zo zijn de Russen. De Rus is in de weide gelopen en zoekt er een mooie vaars uit om dood te schieten. Ze hebben hier in deze streek overal het vee samen gedreven in één weide, en daar zoeken ze als ze goesting hebben hun steak uit. Er valt een schot en we zien de vaars in elkaar stuiken. De Rus gaat terug naar het dorp en wij gaan petatten zetten met boer Schwarz en zijn helper. Wat later komt een andere Rus, het zelfde type, met een Duitser en een bengel die een wagentje voortrekt. Zij gaan naar de koe en snijden er de achterste delen af, de rest blijft liggen. Het is zonde, zegt boer Schwarz, wat een gemene streek van die Russen. En hij vertelt dat dit wel anders kon gebeuren. Ze hebben recht op vlees zegt

hij maar zo een beest afslachten. Dat ze dan een kalf hadden genomen. Daarbij niemand weet van wie die beesten zijn. Alles staat bijeen en ondereen. Ik ben ook soldaat geweest, in Polen gevochten, vertelt hij, doch als wij vlees nodig hadden gingen we naar de boeren die het konden missen en betaalden hen daarvoor de regeringsprijs. Maar de Russen doen niets van dit alles. Ik zal in het dorp gaan horen van wie die vaars is en zeggen dat ze de rest van het vlees gaan halen. "In de gaten houden", zegt Toon "Daar moeten wij ook vlees van eten". Een weinig later komt een boer met een kar aangereden. Het beest is van hem. Hij vloekt en verwenst die Russen. Hij roept ons om te helpen om dit jonge beest op zijn kar te laden. Als ze op geladen is zegt hij. "Er is voor jullie ook wat bij. Gij zijt toch die mannen die bij frau Schulz wonen. Ik woon een paar hofstede verder. Kom maar af vanavond. Ik ken je wel". En hij rijdt terug. We planten verder kartoffelen. Al verlekkerd op het vlees waarmee wij de anderen makkers kunnen verrassen. Doch het is nog niet verdiend. Die Rus komt terug voor de rest waarmee de boer juist mee uit het zicht is. Gelukkig, want dan had er een dode mens geweest. Hij komt dreigend met zijn geweer op ons af. "Dat ziet er lief uit", mompelt Toon. "We weten van niets zulle". Een litanie in het Russisch van alle liefste verwenningen komen wij te horen. Eén voor één vraagt de Rus ons waar dat vlees naartoe is. Hij dreigt met schieten, doch wij weten van niets. Tenslotte sturen we hem in een andere richting. Om die boer en ons vlees te redden. Hij gaat terug naar de weide, zoekt er weer een beest uit doch schiet het niet dood. In zijn woede schiet hij enkele malen in het rond in de lucht. Dan komt hij weer naar ons. Hij wil met ons op de kar mee naar huis rijden. Niemand weigert hem dat en hij zet zich tussen Liselotte en Erika. Die we geen woord meer horen spreken. De

Rus is wisselvallig. Hij biedt aan de boer sigaren aan en Peeters krijgt de laatste. Toon en ik hebben pech. De Rus rookt zelf niet. Hij begint tegen ons te praten over die vrouwen en wat hij er mee zou willen doen. Goed dat die vrouwen hem niet verstaan. Ze hadden het wel bestorven. Het blijft echter bij woorden. En onderweg schiet hij nog 2 maal naar een vluchtende Ree die hier veel voorkomen. Echter zonder doel te treffen. De vrouwen krimpen in elkaar van schrik. Ook wij verschietsen. Doch nu vragen we hem op alles te schieten wat loopt en naar meerdere hazen en bussen wordt gefaafd. Eindelijk zijn we hem kwijt. De vrouwen herademen. We begrijpen hen en stellen hun leven voor om met zult onkruid geplaagd te zijn. Hopelijk zijn de Amerikanen in België anders gemanierd. Rond 19 uur roept frau Schulz ons om te komen avondmalen. Wat wij ook doen. Het is Duitslands "Nationalgericht" vandaag : Pelkartoffelen met speksaus. Ze zijn heel wat zuiverder en lekkerder dan in Spandau Berlin, zeggen we haar. We zijn er al wat beter thuis aan tafel. We vertellen hun over het Belgisch "Nationaalgerecht": Petatfrit met mayonaise en beafsteak. Dat kennen ze niet. Waarmee wij eens lachen en zeggen dat ze in Duitsland het lekkerste eten niet kennen. Verder wordt er gepraat over de belevenissen op het veld met die Rus en de schrik van de vrouwen. Hertha laat nog een zucht van verlichting. We drinken nog van een frisse drank die de Cheffin gemaakt heeft van azijn, suiker en de "Nitro", pakjes die wij haar geschonken hebben van onzen oorlogsbuit in Rathenau, en daarmee nemen we afscheid van hen voor vandaag en gaan bij de makkers onze avond doorbrengen. De avond is weer zo gezellig als de anderen. De ene makker vertelt dit en de andere dat. Franske over 't vissen, Bertje over stoemkes rapen en Schimmel over "kapot gaan als het zo voort gaat met zijn bloed afgaan". Frau Lucas

komt ons ook opzoeken en horen hoe het met de Elbe oversteek zit. Zij ziet er geen klare uitkomst in. En die Russen. En hierop verhaalt ze hoe dezen middag een jonge schoolmeesteres uit het dorp zich verdrongen heeft in het water hier vlakbij, omdat ze zich dezen nacht meerdere keren aan de Russen hun laagste driften heeft moeten geven. Ze blijft voortvertellen en ze komt nu openhartig los over de schrik die ze uitstaan hier en wat ze beleefd hebben bij de intocht van de Russen. Eerst vraagt ze of we geen gouden ring gevonden hebben in het strooi waar dat ik en den Toon en de Coolen en Piet Verbeek inslapen. Hij was in een zakdoek gewikkeld en daar verloren gegaan toen zij zich allen verdoken hadden in het stro voor de Russen, die overal jacht maakten op vrouwen. Zij verhaalt verder hoe de Russen hun daar gevonden hadden en daar ook werden “Vergewaltigd” (verkracht). Hertha was in het bos gevlucht en die dagen aan de Russen ontsnapt. Maar voor niet lang. De Russische arbeiders die wisten dat het een mooie vrouw was hadden alles aan de soldaten verteld en die wilden ze dan ook hebben. Twee dagen heeft zij het kunnen uithouden. Ik en Erika waren als gebroken, vertelt ze en brachten Hertha eten en dan beslisten we samen wat we zouden doen. Eerst hadden we het plan gemaakt om Hertha weg te houden van hier maar dat kon ze niet. Buiten slapen en nergens rust. En toen hadden we beslist om samen te sterven in het water. Doch dat wilde Hertha niet. Moeder en zuster, mochten voor haar niet sterven. Ze zou verder doen zoals ze reeds deed. Maar de Russen hielden niet op en indien Hertha zich op een bepaalde dag niet kwam aanmelden bij de Commandant zou de moeder en Erika doodgeschoten worden. Met dit ultimatum moesten wij Hertha opzoeken. Wat dit is kunt gullie nog niet begrijpen, vertelt ze verder. We zijn dit dan aan Hertha gaan vertellen en wilden ons

toen weer verdrinken. Maar Hertha wilde dat niet. Zij moesten terug hun vader en hun man weerzien en daarop is Hertha zich gaan aangeven, met gevolg, fluistert frau Lucas nu. Dat ze 2 nachten bij de Commandant zou moeten slapen. Wat ze ook gedaan heeft. Wat ze daarmee gemaakt en beleefd heeft is ontzeggelijk. Een ganse week heeft Hertha er van ziek geweest en nog is ze niet als vroeger. Nu dat hebben wij al opgemerkt. “Die Russen”, zucht de vrouw en gaat verder. Nu is er een andere Commandant en die wil Hertha op zijn bureel hebben als typiste, zodat ze nog geen rust heeft. Een geluk dat deze Commandant al twee Duitse vriendinnen heeft waarmee hij uitrijdt en daarmee wordt Hertha wat geruster. Konden we hier maar weg, klaagt ze voortdurend. Daarmee wenst ze ons weer een spoedige thuiskomst en slaap wel. Wij denken er wat over na en begrijpen samen wat een moeder lijden kan en het leven hier bij die onbeschaamde dieren. Daarmee is er weeral een dag voorbij vol van allerhande nieuwtjes en belevenissen en aan gedachten over het leven.

Dinsdag 22 mei 1945

Rond 8 uur is alles al te been. We horen vrouwenstemmen beneden ons op de vloer en ook die van de andere kameraden. “Was is loos?”, vraagt Toon en meteen kruipen we van de ladder naar beneden. Daar zien we de hele bende. De Coolen en Schimmel staan met een grote doos in de hand. Alle lachen als de Coolen uit de doos een hoop gebakjes haalt en die met Schimmel deelt. Doch het meest wordt gelachen als Jefke uit de doos een flesje bovenhaalt gevuld met melk. “Volle milch für dich Sepp!”, lacht Erika. Nu denken we eraan dat die twee verjaren vandaag. De Coolen en Schimmel, dat weten die twee

vrouwen van in de week en nu zijn ze daar met hun cadeautjes.
Dat is niet alles. Hertha begint een gedichtje voor te lezen door
haar zelf gemaakt en dat luidt als volgt:

Ein jeder von Ehch had seine plage
Auch Hein und Seppl zu ihren 25 und 25 cherenda-

gen

Man had sie heute bestellt
Uns kartoffelen auszulesen auf dem feld
Damit euch nun nicht zu schuer wird das suchen
mehmt hin ein stüchchen küchen
und denk dabei
an uns drei
an die Eri
das ulkige vick
an Liselotte
diese motte
und die Hertha
welche ist auch noch da

Nimt die innigste glückwünsche van uns entgegen
Wenn, es heute auch noch so oft tut regenen
und denkt stets mit fröhhe en sinm
Einmal kommt ihr nach getanen arbeit auch wieder zur heimat
hin.

Wen auch noch ist der weg is der die Elbe verspert,
Einmal geht es doch heimwärts
Habt Ihr dann später einmal Ruhe gefunden
dann denkt an unser kleines dorf
Wo ihr verlebt so schöne stunden
Nochmals alles beste für Seppl
und Hein zu feste

Last es euch stets recht gut gehn
Ihr guten 13 !!

Daarna haalt Liselotte ook een papiertje boven en met een rood
lachend gezicht begint ook zij voor de 2 jarigen te lezen.

Häferflochen, Zücher, Salz und Butter
Braucht man um zu brauen ein tüchtig Futtr
Drüm nummt es Strausch
Es wird ja lange reichen
Für Euch züm schönen Brechen
Verdribbt euch dabei nicht den magen
denn wir wollen nich hören 13 klagen.

Het is allemaal door hun drie zelf gedicht en geschreven.
De Coolen bedankt hen voor alles en wij feliciteren hun met een
handdruk want voor cadeautjes geven, zo rijk zijn we niet en
dat begrijpen zij ook. Sluis laat weten dat hij op het laatst van
de maand ook verjaard, doch dat hij thuis zijn cadeautje s hoopt
te krijgen. Wat we allen betwijfelen. We weten nog niet eens
hoe we hier weg geraken en met die Stalinjongens?? Neen dat
kan niet. Het is vandaag maar triestig weder en het motregent.
De Miel moppert een beetje omdat zijn hemd, dat hij vannacht
had laten buiten hangen om van de stroluizen verlost te zijn, nu
geheel nat is. Er zit niet veel werklust in de mannen vandaag.
Te vroeg opgestaan, die regen en de petatten die bijna op zijn.
Er wordt al verondersteld van bij een boer te gaan voor petat-
ten. En zo zij ze ons niet geven dan zullen we ze nemen. Maar
het meest gaat het weer over vertrekken naar een andere plaats
waar het misschien beter is. Alles vergaat echter in die regen,
en de ene kruip hier neer de andere daar en weer een andere

kruipt terug in zijn slaapnest. Ik ga ook terug op het stro liggen na eerst wat toeren te hebben gedaan aan een balk, kwestie van lenig te blijven. De Coolen komt naast mij liggen. Hij is onder de indruk van zijn verjaardag. Daarmee begint hij dan, wat dit thuis zou zijn. Vrienden en vriendinnen en brug 2... fluistert hij stil. Ik zou ze ne keer lekker vast nemen, en tegelijk pakt hij mij vast terwijl ik zelf met mijn gedachte over het zelfde bezig ben. Doch ik schud hem eens door mekaar en zeg hem dat hij nog wat geduld moet hebben en daar niet te veel moet op ingaan. Zolang van huis weg en jonge meisjes kunnen al wel eens veranderen van liefde. Jefke kan dat niet goed uitstaan en begint te worstelen. Ik laat hem begaan omdat ik hem toch gemakkelijk neerleg, maar hij houdt niet op en weldra zijn we volop in slag. Vervecken is met al dat lui zijn niet akkoord. "Het is 11 uur", roept hij "en nog geen petat geschild". Er wordt niets geantwoord en alles doet zijn gewonen gang. Wij worstelen ook voort. Onze kok wordt kwaad. "Als ge niet ophoudt giet ik een emmer water over uw verdoemenis". De makkers lachen en stoken hem op van het te doen. Wij geloven het niet dat hij dat zal doen. Het is te slecht weer en te koud om nat te zijn. "Hou op, of ik giet", roept hij. "Giet maar", schreeuwt Jefke die onder mij ligt. En ja, Jos giet alles over ons uit. Ik trek me onmiddellijk weg en Jefke heeft ook zijn deel. Nu zit het er tegen. Wij schillen geen petat vandaag. En we gaan ons verdrogen voor zover het gaat. Jefke gaat met zijn hoofd tussen de handen zitten en wil niet meer aangesproken worden. Ik daag hem nog eens uit maar niets gekort. Wel heb ik den Toon voor partner en nu moet ik eronder.

Kort na de middag liggen we weer rustig in het stro, tot er plots twee Duitsers ons kamp binnenstappen. Beiden hebben een rode armband aan en doen dienst als K. H. (kommandant Hilfers)

denken wij. Ze komen zeggen vanwege den Commandant dat wij morgen, evenals iedere bewoner van dit dorp, om 9 uur bij de burgemeester moeten zijn om petatten te gaan uitlezen op 't Riddergoed. We lachen ze beleeft uit en ik vertel hun dat de Duitsers ons meer dan twee jaar hebben gecommandeerd, en dat we toen niet mochten of konden weigeren daar ons eten ervan af hing. En zo de Commandant het toch wil, dan moet hij zelf maar eens komen, dan zullen we hem ons leven in Berlijn eens ne keer vertellen. Het zijn Duitse Communisten, doch door onze taal hebben ze veel minder praat en ze geven zich over met te zeggen dat we dan morgen van straat zullen blijven zodat de Commandant ons niet te zien krijgt voor de middag. Ze zeggen nog een goeden dag en trappen het dan af. "Ferm gelapt Jan", zegt Sluis. "Nu weten die vetlappen dat ze bij ons niet meer hoeven aan te komen voor te werken op het Riddergoed. Komt de Commandant dan zullen we het hem ook aan zijn verstand brengen". Maar die bemoeit zich daar niet zo erg mee. 's Avonds komt frau Lucas nog een keer buurten en vraagt of we gaan 'Kartoffelen auslesen'. Zij mogen thuis blijven maar moeten op hun veld arbeiden. Ze kent echter de toestand van onze aardappelenvoorraad en geeft ons de raad van toch maar te gaan. Ieder die gaat krijgt een rantsoen petatten mee naar huis zegt ze. Dat helpt ons één dag vooruit. Maar we zijn ook niet van gisteren, daarbij niet te bang en weten die domme Russen wel om de tuin te leiden. Ons plan is klaar voor morgen. We zullen met 9 man gaan met ieder een grote zak. Daarmee is die regendag weer voorbij en kruipen we wat vroeger als gewoonlijk 't nest in. Slaap lust is ook niet erg. En er wordt nog muziek gespeeld en gezongen.

Woensdag 23 mei 1945

Om 9 uur zijn we bij de burgemeester met onze familie. De burgemeester en zijn dochters kunnen er niet aanuit, hij praat van de helft van ons deze namiddag terug te komen. Daar is geen denken aan. "Allen of geen en deze voormiddag", wordt hem gezegd. Daarop wijst ons dan dadelijk de plaats waar we zijn moeten, want nu heeft hij ons nog en hij weet dat als hij ons terug laat gaan hij riskeert van niemand meer te zien. Daarop gaan we naar "Het Riddergoed". Onderweg besluiten we van door te werken want het kan gaan regenen vandaag. Om ongeveer een uur of 10 komen we op het veld aan. Duitse vrouwen en kinderen zijn er reeds volop bezig met petatten uitzoeken. De grote dienen voor de Russen en de overschot, die op het veld blijven liggen, dienen voor de beesten. We leggen het zo aan boord dat ons groepje op twee plaatsen werkt. We zoeken er de grootste aardappelen uit en laden die in onze zakken, precies of het is voor de Russen. Er zijn twee Russische wachten aangesteld. Nu die Russen zitten naast hun wachtlokaal (een uitgebrande Duitse luxe auto) op stro en zijn volop aan 't eten. Ze houden niets in de gaten op het werk, als er maar geen enkele gaat lopen. De burgemeester deelt al lopend de bevelen uit want hij is doodsbang van de Russen. Bertje daarentegen heeft er geen schrik van en hij heeft zijn extra plan al klaar. Hij wil tabak van de wacht. Ik heb hem uitgelegd dat er die Rus bijzit die mijn kettingske afgenomen heeft en Bertje steekt een van gisteren reeds klaargemaakte ring aan zijn vinger. Het is een ring gemaakt van een gechromeerde armbandhorloge met schakeltjes van 2mm breedte zodat de ring als hij hem aandoet in elkaar valt. Hij gaat naar de Russen en steekt zijn rechterhand boven aan zijn pardesus zo dat zijn vinger met de ring er klaar en blinkend buiten uit steekt. Als hij nog een 15 meter van de Russen is lacht onze bekende Rus reeds en hij doet Bertje teken

naar hem te komen. Dat wil Bertje nu juist hebben. Hij moet bij hem gaan zitten en krijgt dadelijk al een half brood en melk zoveel hij wil. Nu moet de Rus onmiddellijk de ring hebben. Maar Bertje is op zijn hoede en vraagt tabak. Nu heeft hij pech want geen van de twee Russen bezit tabakswaar. Maar Bertje mag zijn zakken volladen met kristallise suiker. Wij houden alles lachend in de gaten. Als Bertje zijn zakken vol heeft en ook zijn eetzakje half gevuld heeft, want die Russen hebben in hun wachtlokaaltje nog meer, begint hij zijn ring af te doen. De Rus wrijft reeds zijn handen. Doch als de ring af is en in-eenzakt kijken ze met grote stomme ogen. Nu lachen wij. Daar kunnen zij niet wijs uit geraken en plots beginnen ze ook te lachen. Tot onze verwondering moet de Rus de ring niet hebben en geeft hem terug aan Bertje die er direct mee naar ons komt. Hij vergeet opzettelijk de suiker terug te geven en de Russen roepen hem ook niet terug. Dus Bertje kan smullen. Ondertussen hebben wij onze zakken gevuld en verstoken want Russen van een ander dorp komen de zakken opladen evenals Duitse boeren die daartoe verplicht worden. Daar helpen wij aan mee om goed te weten dat ze geen van onze zakken per ongeluk zouden opladen. Maar dat gebeurt niet, want wij hebben een paar Duitse vrouwen met ons die ons kennen als de "kerls bei frau Schulze". Een van de Russische voermannen is een schele; hij is zijn rechter oog kwijt. Hij wil zijn kunstjes tonen aan al wie het zien wil. Hij plaatst een bus op het veld en schiet er enkele malen naar vanaf 25 meter. Alles gebeurt links; aanleggen en schieten maar telkens valt de kogel vlak voor de bus in het zand. Dat verveeld hem. Hij broemt wat Russisch en de vrouwen worden al bang. Dan schiet hij naar de bus vanaf 6 meter en treft ze eindelijk. Hij toont ze fier aan de wacht die er mee lachen. Ondertussen doen onze mannen verder. Toon en

Miel zijn er uitgemuisd om onze wagen te halen. Ze zullen hem een 80 meter van hier op de baan naast het scharhout zetten, daarop zullen we onze zakken moeten zien te plaatsen. Zij hebben echter reeds bij het verlaten van het veld ieder al een zak meegesleurd tot bij het bos. En ze zijn nog stouter. Er rijdt juist een Rus met zijn wagen over de steenweg naar de hoefsmid vlak bij ons, dat vermoeden zij toch, en ze vragen hem of ze hun zakken op de kar mogen leggen. De Rus staat dit toe en zij rijden tegelijk ook mee. Wij houden alles in 't oog en zeggen tegen elkaar. "Al twee zakken voor ons randsoen". Het is beginnen te regenen. De Russen zitten nu in hun wachtlokaal. Wij allen moeten wachten tot 12 uur hebben ze gezegd. Het uitrapen is gedaan. De vrouwen mogen gaan. Enkele moeten met de wachten mee naar het kasteel om daar de koeien te gaan melken. Wij schuilen ons onder de mooie lindebomen naast de baan. Wij moeten nu wachten op onze mannen en op de Russen die de zakken nog moeten komen halen. Moesten we echter niet voor ons randsoen wachten we hadden hem al reeds lang gesmeerd. We krijgen er genoeg de kans voor. Terwijl de Duitsers hun één dags rantsoentje aan 't opladen zijn dat ze krijgen, en ze niets méér durven te nemen, is de burgemeester voor verdere bevelen in ontvangst te nemen naar het wachtlokaaltje geroepen. Hij luistert eerst met een zichtbaar bang hart naar de wacht die in het Russisch tegen hem bezig is om dan wat geruster almaar door "ja" knikt naar een Duitser die als tolk optreedt. Wij hebben het gedacht dat er dezen namiddag, als het zo blijft regenen, hier toch niet meer zal gewerkt worden. We hebben reeds 3 zakken onder stro verstoep in de gracht naast de baan. Als er dan straks geen wacht meer is kunnen we gerust met onze wagen tot hier komen. Jefke vindt het vervelend dat de Miel en den Toon nog niet terug zijn met onze wagen. Het

regent door de takken heen en nu kunnen ze er gerust doorkomen zegt hij. De Rus en de burgemeester zitten in de auto, of wat er van over is, te praten en gebaren te maken. Jefke en ik gaan weer een zak halen. Als ik hem op mijn schouders heb, denk ik nog eens terug aan de avontuurlijke tijd toen we nog thuis waren en 's nachts naar Holland gingen smokkelen om eten voor thuis. Dat zal nu wel gedaan zijn hoop ik. Aan de baan gekomen is er niets te zien. En de Rus geeft nog steeds bevelen aan onze "burgermeister". Ik stap meteen door en zal proberen de zak buiten het gevaar te brengen. Ik ga steeds sneller en sneller en een beetje bang afwachting op het roepen van de Rus om te blijven staan. Maar er gebeurt niets en ik ben met de zak van het veld weg. Ik besluit de zak zover te dragen als ik kan en hem dan in de gracht te gooien. Hij weegt zwaar en zo ik hem afgooi kan ik hem alleen niet meer opnemen. Ik weet echter een stukgeschoten wagen staan op de baan en ik probeer tot daar te geraken, en dat lukt. Daar zet ik de zak op een wiel zodat ik na wat rust hem weer kan opnemen en tot thuis zal dragen. Als ik weer wil vertrekken zie ik aan de draai achter mij Bertje ook met een zak af komen gedragen. Hij heeft mijn voorbeeld gevolgd. Ik wacht nu naar hem en als hij uitgerust is stappen we samen door. "Nu gaan we weer smokkelaars spelen, Jan" zegt Bertje. "Ga gij eerst en zo ge marechausees, Hollandse gendarmen voorstellend, ziet, roept ge, dan ga ik lopen". We gaan echter samen door en doen juist alsof we in Holland zijn met een vrachtje "appelen. Dan zien we Toon en de Miel met de wagen aankomen en we sporen hen aan wat haast te maken. Wat ze ook doen. Enkele minuten later gooien we onze vracht af in ons kamp. Dat zijn vier zaken voor ons rantsoen. Als we nu de andere vijf ook nog thuis krijgen dan staat er onze bevoorrading weer goed voor. Een half uurtje

later komt Frau Schulze fluisterend vertellen dat onze makkers met hun wagen voor de deur van het "kommandantur" staan. Zouden de Russen ons toch te pakken hebben. Het schijnt zo want een van de mannen komt zeggen dat onze makkers het aan 't uitleggen zijn tegen de Commandant en hij denkt dat ze de zakken zullen moeten afgeven. Er zijn 5 zakken op de wagen en er is maar 4 man bij. Enfin, afwachten wat de uitleg wordt. In ieder geval onze 4 zakken worden onmiddellijk verstoep ingeval er inspectie moest komen. Een beetje later komt de Miel de poort heimelijk lachend opendoen en Toon met de twee anderen rijden onze wagen met zijn volle lading binnen. Onmiddellijk wordt er verslag gegeven: Den Toon aan 't woord nu. "We moesten eerst alles bij de Commandant afkappen", zegt hij. "Hij zei dat wij ze weggenomen hadden". Toen had Toon verteld dat wij met 10 man op het veld gewerkt hadden, dat de Commandant het mocht gaan vragen bij ons. Een halve zak per man was dan nog te veel had hij geantwoord. 2 Zakken mochten we behouden. We praatten echter zolang vertelt Toon dat de Commandant alles liet houden. Maar dan moeten we voortaan geregeld gaan werken. "Wat wij hebben toegestemd", zegt Toon. "Maar hij kan daar wel eens naar rieken" voegt Toonie er dadelijk bij. "Nu kunne we weer voort voor een tijd en voor dat deze petatten op zijn zoeken we over de Elbe te zijn".

Was dit maar waar.

De toestand in onze familie wordt zonniger, er wordt niet meer gesproken van naar een ander dorp te trekken. Daarmee is die dag ook weer voorbij en in ons bed praten Toon en ik nog verder over deze dag met herinneringen aan vroegere tijden en nachten in Holland.

Donderdag 24 mei 1945

Van petatten uitlezen is er vandaag geen spraak, wij hebben onze oogst binnen en dat ze ons gerust laten nu. Met die gedachten slapen we tot 9 uur. Dan is het jeugdig fris lenteweder zo mooi dat we het in het stro niet kunnen uithouden. Beneden wassen we ons eens lekker in het koele pompwater van onze buurman en daar is nog een mooie, zo wat jonge "Ster", zegt Peeters. Hadden we dat vroeger geweten dan hadden we daar gaan logeren. Voor petatten te schillen, daar heeft er geen enkele lust toe. We gaan allen tegen de gevel van de andere boerderij zitten, in de lekkere zon e houden de vliegtuigen in 't oog die in de lucht hangen. Het zijn Russische jagers. Zij mogen hun grenzen niet overschrijden zodat we juist de loop van de Elbe in de lucht kunnen volgen. "Daaraan kan men zien dat de Anglo's en de Russen niet erg vriendelijk staan tegenover elkaar", legt Piet uit. "Daarin ligt onze thuisreis geankerd in Kamern", jammert de Coolen. Het wordt 11 uur en Kobus geeft ontslag als kok als er niet meer gewerkt wordt zegt hij. Nu beseffen allen wat er gebeurt. Nu willen we beginnen. Maar er is niets meer aan te doen, Kobus houdt aan zijn ontslag. En Jefke zal voortaan Vervecken helpen. Na lange tijd stemmen we daarin toe. Het eten wordt klaar gemaakt. Na de middag rijden wij weer met boer Schwarz en de vrouwen naar het veld. Schwarz gaat verderop ploegen en wij staan weer alleen bij 't vrouwvolk. In het begin wordt er zuiver gehakt zoals het hoort. Maar als we van de ene naar de andere akker gaan, begint het spelen weer. Als we door een weide gaan steekt Peeters bij Erika een kleine kikvors in haar hals. Er wordt gelachen door allen en Erika kieuwt boven allen uit. Ze kan het beestje te pakken krijgen en nu moet Peeters er aan geloven. Het spel duurt zolang tot Peeters bij het bukken zijn broek scheurt van achteren. Den Toon, die de scheur met een toespeld moet toesteken, scheurt

ze nog verder open zodat Peeters zijn hele achterwerk bloot geraakt. Nu worden we bijna ziek van het lachen. Peeters lacht mee maar zal niet meer werken vandaag en Erika moet ze vanavond komen maken, waarin ze toestemt. De stemming zit erin en Erika begint te zingen en Liselotte en Hertha doen mee. Het zijn liedjes van de film. Er komen bekende wijsjes in voor en wij doen mee. Nu beginnen we te praten over de films en de liedjes die we kennen: "Tanz mit dem Kaizer", "Das ba auf ter tenne", "Ein nacht in Mai", "Frau maine traumen", uit de laatste nieuwe alsmede de eerste kleurenfilms die Duitsland gemaakt heeft. Verder vertelt Liselotte hoe Heinz Rühman, Duitslands beste filmkomek, in Kamern gelegen heeft tijdens zijn soldatentijd. Hij was vliegerkommandant en even optimistisch en humoristisch in zijn gewoon leven als op het doek. Van Ilse Werner weet ze te vertellen dat het de mooiste "Star" is van Duitsland. Die is in 't leven als in de film even mooi. Niet geschimkt of gepoederd als de anderen. Ik vertel Liselotte over mijn uitstap in mijn Berlijnertijd naar Ufastad, Babelsberg en Nikolassee, de mooie natuurstreek waar vele Duitse films werden opgenomen en waar ook de plaats is waar meerdere Duitse filmvedetten wonen.

Hertha wordt ongerust als ze in de verte rookwolken ziet opstijgen uit het bos dat aan Kamern grenst. Dat zijn die verdoemde Russen weer, zegt ze. En die blussen niet, die laten maar branden. We stellen haar gerust en zeggen haar dat het nog ver af is. Daarmee wordt het avond en wij wandelen al spelend naar huis. Toon en ik houden ons meer achter en praten over de streek hier over de vele hazen, reeën en patrijzen die hier rondlopen. "Als ik hier moest wonen", zegt Toon. "Jan", zegt hij verder. "De anderen kunnen doen wat ze willen en naar een ander dorp verhuizen, maar ik blijf hier zolang ik niet goed weet dat ik

recht naar huis kan. Doet gij dat ook niet?. De Peeters wil ook. Maar die houdt te veel van 't vrouwvolk, en dat is bij mij niet. Ik wil werken voor goed eten en als een flinke gezonde bruine kerel in België aankomen". Ik ben met hem akkoord. Hiermee belandden we "thuis" aan. Bertje en Schimmel hebben op eierentocht geweest in het dorp, ze hebben er een 45 tal voor hun twee samen. Zij beginnen dadelijk met eieren te koken en vertellen ondertussen hoe ze bij een oude boer aan 12 eieren geraakte. "We vragen hem om eieren te kopen", vertelt Bertje "maar de boer had er maar 2 volgens hem. We betaalden hem er één mark voor en toen had hij er ineens zoveel wij er wilden", lacht Bertje. "Hij haalde er nog tien bij en hij vroeg er maar 2 mark voor. Ik heb hem er 5 mark voor gegeven", zegt Bertje. "Ik had dadelijk door dat die boer geld wilde hebben. Morgen mogen we al terug komen voor anderen. En voor vanavond mogen we er volle melk komen halen". Wat ze ook doen. Ze gaan er met een emmer naartoe terwijl Peeters, Toon en ik gaan eten bij de boerin. We zitten weer aan tafel zoals gewoonlijk. Allen zijn ze weer gedienschtig als anders. De boerin vertelt dat de Poolse er vanmorgen zonder iets te zeggen uitgetrokken is met haar kind. Ze is naar de Poolse bakker. Ze treurt er niet om. Hertha en Erika hebben het tegen ons om zondag met hen te gaan wandelen in de bossen, daar ze alleen te bang zijn voor de Russen en het is zo mooi daar. Wij snappen alles. Peeters stemt toe. Toon en ik antwoorden niet. Vooral Toon niet wanneer de boerin vertelt, al gekscherend, dat Liselotte ook meegaat en dat Toonie haar maar moet vergezellen. Nu snappen we het nog beter. Het is een voorop klaargemaakt programma. Wel niet slecht bedoeld maar te gecombineerd. Wij stemmen al lachend toe. Bij de makkers terug vertellen we het plan. En ik heb dadelijk een vervanger in Kobus gevonden. Hertha is wel

knap en goed, doch een gehuwde vrouw en een denklijk nog wachtend meisje in België maken mijn besluit. Toon weet te vertellen dat hij zondagavond niet thuis zal zijn als Liselotte komt. Peeters zal met de "dikke" wel gaan wandelen. In ons bed praten Toon en ik nog over dit geval. Als we serieus willen blijven, het tijdje dat we nog in Germanië zijn, zullen we maar van het vrouwvolk afblijven. Ik stel anders de Toon al lachen voor van maar rap met Liselotte te trouwen, de boerderij later verkopen en dan met dat geld in België een mooi leven te gaan leiden. Toon weet dat ik dat niet meen. Hij vindt het voorstel wel niet slecht, doch dan had ik meer en beter goesting gehad voor die Poolse politieke gevangene in Spandau antwoordde hij. Dat meisje had ik nog veel kunnen helpen ginder, en later zou alles wel klaar komen als den toestand weer normaal wordt. Ik moest mijn adres maar opgeven. Liselotte is veel te zot. Ik wil zelf strijden voor een lief en wil niet achternagelopen worden door een meisje, dat wordt nooit schoon. We praten verder nog wat over de ons bekende meisjes in België en slapen daar aandenkend in.

Vrijdag 25 mei 1945

Vandaag zijn we er voor 9 uur weer niet uit. Het weder is overtrokken en niet zo lekker als gisteren. De kok klaagt over het slecht vuur dat we buiten hebben en dat we een stoof zouden moeten hebben. Iedere keer dat hij kookt, heeft hij kans dat de emmer omkantelt met daarin onze kostelijke "tarwepap" of de kartoffelen zonder zout. Bertje weet raad, hij heeft onderweg bij het stoemkens zoeken ergens de bovenplaat van een cuisinière zien liggen, hij wil die dadelijk gaan halen zo er iemand mee gaat om ze te helpen dragen. Toon en ik gaan met hem mee. "Dan moeten we geen petatten mee schillen", zegt Vervecken.

Hierop stappen we af. Recht tegenover de hoefsmid van het dorp, waar veel Russen komen om hun paarden te laten beslaan, zoeken we eerst de hele omgeving af naar sigaretteneindjes. Toon en Bertje draaien meteen een hele sigaret in een gazetpapier. Ik rook dat niet. Mijn twee makkers zeggen dat ik geen echte "smoorder" ben. Wat ik nu maar gelukkig vind. Zij zijn er goed mee want ik vind de "peukjes" beter dan zichzelf voor hen. Als we tussen het mooie groenen scharhout over de baan stappen, bukken we ons plots alle drie verschrikt als er een paar geweerkogels rakelings boven onze hoofden fluiten. We blijven verschrikt staan en zoeken de uitkomst van dit geval, dat we dadelijk weten als we een Russische soldaat door de takken zien sluipen, met zijn geweer in aanslag, voor de zingende vogels. Opgelucht stappen we nu wat sneller verder. Bertje wijst ons de vermoedelijke plaats aan en na een beetje zoeken vinden we de plaat. Het is echter te vroeg om reeds terug te gaan. De petatten zijn nog niet geschild en Bertje weet nog een leegstaand kamp staan dat de Russen hebben opgetimmerd in het bos. "Daar kunnen we misschien nog wat vinden dat we kunnen gebruiken", zegt Bertje. We gaan er naar toe. Het is een nieuw opgetimmerd kamp van nieuwe planken, 1 meter in de grond en het is ordelijk gebouwd. We vinden er ook vele peukjes, kogels enz. Zelfs scheerzeep en die kunnen we gebruiken. Als we het kamp geheel doorzocht hebben, en enkele gymnastiek oefeningen hebben gedaan hebben aan het daarvoor opgestelde materiaal, besluiten we terug te gaan. Op de baan gekomen zien we een Duitse familie aankomen gesleift. Een jongen van 15 jaar en een oude vrouw trekken vermoeid aan een wagentje, zelfde model als het onze. Achterop volgt half gebroken een jonge moeder met haar kind in een miserabel geworden kinderwagen. Ze vragen aan ons waar ergens een dorp ligt en waar een bakker woont. Zij willen naar Frankfùrt aan de Oder nog zo'n 250

km van hier en ze komen van Havelberg. Ze vreezen er niet te zullen geraken. Geen eten genoeg, een veel te zware wagen, en dan die Russen. Ze kunnen niet vertellen wat ze beleefd hebben. Hierop rusten ze. We vragen of er nog veel "Ausländer" in Havelberg zijn, waarop ze "ja" antwoordden. We vernemen dan dat daar een verzamelplaats is voor "Ausländer", dat ze vandaar uit worden vervoerd, vermoedelijk naar Magdeburg, doch van zolang zij daar geweest zijn is daar wel spraak van geweest, maar is er geen enkele vertrokken. Zij woonden in Frankfurt a/d Oder. Ze zijn daar voor enkele maanden gevlucht voor de Russen en nu nog gesnapt door hen. Nu willen ze terug naar hun heimat. Wij willen dat ook. De oude vrouw en de jonge zetten zich weer moedig doch moeizaam voor de wagen. We nemen de plaat op en volgen. Als we echter het slaven van die mensen zien worden we precies samen ons hart gewaar, kijken mekaar eens vragend aan, en Bertje vraagt aan de vrouwen of we kunnen helpen trekken. Ze durft niet ja te zeggen. En wij leggen ons stoofplaat bij de drie grote valiezen op de veel te zware en grote wagen en trekken en duwen aan het wagentje. "Dat voor Duitsers", fluistert Toon. "Zij kunnen er ook niet aan doen, stel je voor Jan dat ze thuis zo op trek moesten zijn zou u dan ook niet willen dat ze voortgeholpen werden". Ik geef hem als antwoord dat de oude vrouw bij op de wagen moet gaan zitten en rusten. Wij zullen ze wel naar het dorp trekken waar ze kunnen verblijven. De oude vrouw neemt stil dankbaar aan. De jongen neemt de kinderwagen over van de jonge vrouw, terwijl Bertje uitleg verstrekt aan de vrouwen waar ze brood kunnen krijgen en waar ze zich moeten aanmelden om ingeschreven te worden. Na een kwartiertje trekken aan een zware wagen zijn we in het dorp gekomen. Wij nemen afscheid van die mensen die niet de tijd krijgen om ons te bedanken. Bertje wijst hen den bakker nog aan en wij gaan langs den hof ons

familie vinden. De makkers vinden ons maar flauw mannen omdat we nog Duitsers helpen, die ons nu soms nog verstoten als ze kunnen. Toon vertelt hun wat hij mij vertelde en op het einde van 't spel geven ze een beetje beschaamd toe dat ze 't zelfde als wij zouden gedaan hebben. We gaan eten en een paar anderen maken het nieuwe kampvuur klaar. Na een tijdje rusten zien we op het schoolplein een grote kar aankomen, volgeladen met huisgerief. De burgemeester komt vragen of we de school mee willen zuiver maken. Het ligt daar nog vol stro van in de tijd dat er de Duitsers nog lagen. Het moet dienen voor een hele familie, niets dan vrouwen en kinderen. Een oude vrouw schijnt de leiding van die kolonie te hebben. Ze is moedig en sterk. Wij zuiveren het lokaal. Er ligt nog van alles in. Ik vind voor mijn gebruik een klein pennenmesje. Een half uur later is alles bewoond en de oude vrouw is reeds volop bezig met een groot bijl hout aan het klieven. We bewonderen haar want dit werk is voor ons nog zwaar. Verder zijn er nog 2 jonge vrouwen of meisjes bij. De ene is niet veel weet Peeters en ze heeft reeds een Belg rechtover ons aan het lijntje. De andere is knapper. We zullen ze nog wel eens te zien krijgen. Het is vandaag vrijdag en Vervecken en Jefke zijn weg voor ons rantsoen vlees. Ieder week wordt in Kamern een koe geslacht die als vleesrantsoen wordt uitverkocht. Ze brengen ook vlees mee, dus zondag gaat het weer goed worden. Daar het weder tegen avond weer killer is geworden zitten we op tijd in onze nest.

Wordt vervolgt

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 2,50 Euro.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 8,50 euro per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **646-6074380-60 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Contact adressen

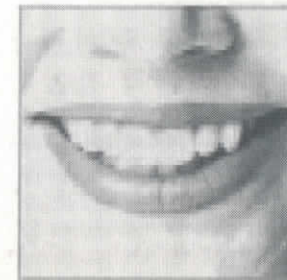
Wim van Hout, Polderstraat. 30	tel: 014/41.65.72 e-mail: wim.van.hout@advalvas.be
Jan Sels, Draaiboom 98	tel: 014/45.18.12 e-mail: sels.jan@skynet.be
Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4	tel: 014/45.10.88 e-mail: miguet.hugo@pi.be
Rudy Cornelis, Polderstraat. 57	tel: 014/42.65.85 e-mail: RCornelis@advalvas.be
Leo van Hooghten, P. Dielsstraat 23	tel: 014/45.22.56 e-mail: leovanhooghten@versateladsl.be
Roger Haeseldonckx, Werkendam 142	tel: 014/41.96.08

Inhoud

Voorwoord	Blz. 01
November lezingenmaand	Blz. 05
Vergrijzing	Blz. 06
December boekenmaand	Blz. 08
Kristiaan Seyms	Blz. 09
De oorlog van Jan Van Den Avoort.	Blz. 23

delta lloyd

BELEGGINGSADVIES

ONS DOEL, UW GLIMLACH

**KANTOOR OOSTHOVEN
POLDERSTRAAT 29
TEL. 014/41 16 35**

**KANTOOR RAVELS
KLEIN RAVELS 1
2380 RAVELS
TEL. 014/65 87 11**